

การออกแบบแนวทางการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพิ่มการเห็นคุณค่า
ภายในตนผ่านกิจกรรมการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา
(Heart Head Heal Model)

Communication Design guideline with Families of Special Needs
Children Increasing Their Self-Esteem Through Heart by Brain
Communication Activities to Heal Us

วันที่รับบทความ: 7 ตุลาคม 2566 / วันที่แก้ไขบทความ: 5 ธันวาคม 2566 / วันที่ตอบรับบทความ: 28 ธันวาคม 2566

วิชชุตา มังคะลี^{1,*} และ พัทณี เขยจรรยา²

Vichuta Mangkalee and Patchanee Cheyjunya

Abstract

This research aimed to: 1) study personal information, social status, and family duty attitude; 2) explain factors that affect internal communication through self-esteem; and 3) utilize communication factors to design appropriate communication by oneself.

A qualitative method is employed in this study, using the systematic learning design and development process (ADDIE Model) to collect data through in-depth interviews with eight families of special needs children.

It was found that the factors affecting communication in families with special needs included both internal and external factors such as social status and attitude. The internal communication affected the acceptance of the differences in their children, which increased self-esteem in families with special needs children. A Heart Head Heal Model presented additional information for attitude adjustment that led to behavior change. This took time and went through different stages of acceptance. Communication could be a channel of knowledge to create understanding and adjust the construction of acceptance

¹ คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Graduate School of Communication Arts and Management Innovation, National Institute of Development Administration

² คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Graduate School of Communication Arts and Management Innovation, National Institute of Development Administration

*Corresponding author; E-mail address: vichuta.m@gmail.com

and understanding to be more flexible. In addition, findings demonstrated that parents of families with special children could build immunity and strength within their families through effective communication to reduce pressure from society sensibly and creatively. This could significantly help children with special needs develop their potential.

Keyword: Internal Communication, Family Communication, Accepting Differences, Self-Esteem, Families of special children

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล สถานภาพทางสังคมทัศนคติการทำหน้าที่ของครอบครัว 2) เพื่ออธิบายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการสื่อสารภายในตนผ่านการเห็นคุณค่าภายในตน และ 3) เพื่อนำปัจจัยทางสื่อสารมาออกแบบการสื่อสารที่เหมาะสมได้ด้วยตนเอง

งานวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาอย่างเป็นระบบ (ADDIE Model) ในการเก็บข้อมูลใช้สัมภาษณ์เชิงลึก กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นครอบครัวที่มีลูกเป็นเด็กพิเศษจำนวน 8 คน

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสื่อสารของกลุ่มตัวอย่างมีทั้งปัจจัยภายในและภายนอก การสื่อสารภายในตนเองของกลุ่มตัวอย่าง ส่งผลต่อการยอมรับความแตกต่าง ซึ่งเป็นการเพิ่มคุณค่าภายในตนของครอบครัวเด็กพิเศษ แนวทางการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model) นำเสนอการเพิ่มข้อมูลเพื่อปรับทัศนคติสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งต้องใช้เวลาและขั้นตอนในการยอมรับที่แตกต่างกัน การสื่อสารสามารถเป็นช่องทางในการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ และสร้างการยอมรับให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยยังพบว่า ผู้ปกครองครอบครัวเด็กพิเศษจะสามารถสร้างภูมิคุ้มกัน และความเข้มแข็งภายในครอบครัวจากการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความกดดันจากสังคมอย่างเข้าใจ และสร้างสรรค์ เพื่อสนับสนุนให้ผู้ปกครองสามารถพัฒนาศักยภาพลูกที่เป็นเด็กพิเศษได้อย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: การสื่อสารภายในตัวเอง การสื่อสารภายในครอบครัว การยอมรับความแตกต่าง การนับถือตนเอง ครอบครัวเด็กพิเศษ

1. หลักการและเหตุผล

พัฒนาการของกระแสโลกาภิวัตน์นำไปสู่ภาวะความไม่มั่นคงในรูปแบบใหม่ (New Insecurity) จรัญ โฆษณานันท์. (2545) ทั้งระหว่างกลุ่มสังคม กลุ่มที่ด้อยโอกาส ส่งผลต่อการขยายตัวของช่องว่างระหว่างกลุ่มคนที่มากขึ้น โดยเฉพาะเด็ก สตรี คนพิการ คนสูงอายุ และชนกลุ่มน้อยกลายเป็นกลุ่มชายขอบที่ถูกผลักไส หรือกีดกันจากคนส่วนใหญ่ในสังคม ครอบครัวในสังคมไทยที่แตกต่างจากครอบครัวส่วนใหญ่ยังคงถูกตีตราเช่นเดียวกับกลุ่มครอบครัวที่มีลูกเป็นเด็กพิเศษก็ต้องเผชิญทั้งปัญหาในการปรับตัวและการใช้ชีวิตจากการตีตราของสังคม ด้วยเหตุนี้การส่งเสริมความตระหนักรู้ต่อสังคมโดยสร้างความรู้ ความเข้าใจ และให้แนวทางการเห็นคุณค่าในตนเองกับครอบครัวเด็กพิเศษ ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มความนับถือและความเชื่อมั่นในตนเองที่มีผลต่อขีดความสามารถด้านพัฒนาการของแต่ละบุคคล

ปัญหาครอบครัวของเด็กกลุ่มเปราะบางในกลุ่มอาการออทิสติก จากรายงานฉบับประชาชน “ปัญหา ความต้องการ การเข้าถึงบริการของเด็กพิการในชุมชน และสถานการณ์กำลังคนด้านการฟื้นฟูสุขภาพ” โดยสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ในปี 2559 ได้แยกปัญหาของเด็กเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งพิจารณาพร้อมกับสภาพความเป็นอยู่ของครอบครัว ดังนี้

กลุ่มแรก มีปัญหาความผิดปกติที่ไม่รุนแรงหรือไม่ชัดเจนมาก ครอบครัวเห็นเป็นความปกติ เป็นเรื่องธรรมดา โตขึ้นก็หาย กลุ่มต่อมามีปัญหาหรือความผิดปกติมีความชัดเจนที่ครอบครัวเห็นสอดคล้องกับการวินิจฉัยของแพทย์ กลุ่มสุดท้ายมีความผิดปกติรุนแรงชัดเจนหรือซ้ำซ้อนที่ครอบครัวต้องเผชิญ กลุ่มเดอะ เรนโบว์ รूम เป็นกลุ่มครอบครัวที่มีลูกเป็นเด็กพิเศษ วัตถุประสงค์ของกลุ่มนี้ เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้สำหรับคุณพ่อคุณแม่หรือผู้ดูแลเด็กพิเศษ และรวมถึงเป็นช่องทางการสื่อสารของกลุ่มผู้ดูแลเด็กพิเศษ อาทิ การจัดอบรมออนไลน์ด้านทักษะที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิเศษ การจัดเสวนาระหว่างผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิเศษกับกลุ่มผู้ดูแลเด็กพิเศษ ผู้วิจัยนำกรณีศึกษา และกลุ่มผู้ดูแลบางส่วนที่เป็นสมาชิกของเดอะ เรนโบว์ รूम มาดำเนินการศึกษา เพื่อออกแบบการสื่อสารกับกลุ่มครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ สนับสนุนกลุ่มผู้ดูแลเด็กพิเศษในการเตรียมความพร้อมด้านการสื่อสารภายในตน นำไปสู่การสื่อสารระหว่างกลุ่มให้มีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรมเพิ่มขึ้น

ดังนั้นงานวิจัยนี้เชื่อว่าเครื่องมือที่เกิดจากทักษะการเรียนรู้ด้วยการลงมือทำเป็นสิ่งที่ครอบครัวเด็กพิเศษจะสามารถนำไปพัฒนาและใช้ในการเพิ่มการเห็นคุณค่าภายในตนได้อย่างสร้างสรรค์และเป็นประโยชน์แก่ครอบครัวเด็กพิเศษโดยไม่ต้องใช้ปัจจัยทางการเงินมาเป็นข้อจำกัดการเรียนรู้ทักษะนี้ จากบทความวิจัยของ จิราภา ศรีรัตน์ ประนอม รอดคำดี และสุนิสา สุขตระกูล เรื่องประสบการณ์ของมารดาเด็กออทิสติกวัยเรียนที่รับรู้การถูกตีตรา (2561) ในประเด็นการปรับตัวของมารดา เมื่อมารดารับรู้ถึงปฏิกิริยาที่บุคคลในสังคมแสดงออกมา ทำให้มารดาหลีกเลี่ยงการเข้าสังคมหรือไม่รับรู้ถึงการแสดงออกในแง่ลบต่างๆ ของ

บุคคลในสังคมที่มีต่อลูกที่เป็นเด็กพิเศษ จากการรับมือกับความหลากหลายทางอารมณ์ งานวิจัยชิ้นนี้สามารถเป็นแนวทางเสริมศักยภาพการสื่อสารด้วยตนเองได้อย่างมีจังหวะที่เหมาะสมของผู้ใช้เป็นตัวคัดกรอง การใช้แนวทางออกแบบกระบวนการของ ADDIE นั้นเพื่อใช้เรียบเรียงทัศนคติของกลุ่มเป้าหมายให้เป็นขั้นเป็นตอน ตั้งแต่สภาวะภายในตน สภาวะระหว่างเรา และการสื่อสารระหว่างเรากับลูกที่เป็นเด็กพิเศษเพื่อเพิ่มช่องทางในการเสริมสร้างพัฒนาการแก่เด็กพิเศษได้อย่างมีประสิทธิภาพภายในครอบครัวมากขึ้น สอดคล้องงานวิจัยของกุลกนก จันวันดี, สำราญ กำจัดภัย และชนานันต์ กุลไพบุตร (2561) การใช้ ADDIE Model เป็นเครื่องมือพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้อย่างเข้าใจธรรมชาติมนุษย์ คือต้องการการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น เพื่อรองรับการเข้าถึงการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวาง

เมื่อก้าวถึงคำว่า พูนสุข เวชวิฐาน (2557) “ครอบครัว” ไม่ว่าจะเป็นครอบครัวใด ระบบครอบครัวจะหล่อหลอมตัวตนของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งความเชื่อจะเป็นตัวกำหนดทัศนคติ การตัดสินใจ ความสามารถในการยอมรับสิ่งต่าง ๆ จนนำไปสู่การกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ จรรยาบรรณในหน้าที่ การให้ความรู้ การเลือกอาชีพ ดังนั้นความเชื่อ ทัศนคติ คือสิ่งที่หล่อหลอมพฤติกรรมของครอบครัว การให้ข้อมูลเพื่อปรับทัศนคติสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ต้องใช้เวลาและขั้นตอนในการยอมรับที่แตกต่างกัน การสื่อสารจะสามารถเป็นช่องทางในการให้ความรู้ ความเข้าใจ และปรับเปลี่ยนการประกอบสร้างความหมายการตีตราให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยเชื่อว่าผู้ปกครองครอบครัวเด็กพิเศษจะสามารถสร้างภูมิคุ้มกัน และความเข้มแข็งภายในครอบครัวเด็กพิเศษจากการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดความกดดันจากสังคมอย่างเข้าใจ และสร้างสรรค์ เพื่อเตรียมพร้อมในการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของเด็กพิเศษได้อย่างภาคภูมิใจ

2. วัตถุประสงค์

2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล สถานภาพทางสังคม ทัศนคติการทำหน้าที่ของครอบครัวเด็กพิเศษ การสื่อสารภายในครอบครัว การยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์กับครอบครัวเด็กพิเศษ

2.2 เพื่ออธิบายปัจจัยที่ส่งผลกระทบกับครอบครัวเด็กพิเศษต่อการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์

2.3 เพื่อออกแบบแนวทางการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์

3. การทบทวนวรรณกรรม

สืบเนื่องจากสาเหตุที่ต้องการสร้างภูมิคุ้มกันให้ครอบครัวของเด็กพิเศษ ผู้ปกครองหรือครอบครัวเป็นปัจจัยหลักในงานวิจัยชิ้นนี้ การออกแบบการสื่อสารเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างของครอบครัวเด็กพิเศษนั้น จึงมุ่งความสนใจศึกษาการสื่อสารระหว่างกันของ

ผู้ปกครอง ทำให้เชื่อมโยงการศึกษาทฤษฎีการสื่อสารด้านความรู้ ทักษะและพฤติกรรม (KAP Theory) ให้กับครอบครัวและผู้ดูแลเด็กพิเศษให้ยอมรับความจริงเพื่อเตรียมความพร้อมภายในตัวเองในการรับมือเด็กพิเศษและสังคมภายนอก ซึ่งเมื่อศึกษางานวิจัยของ ดวงรัก จิรวังนรังสี (2558) เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้ชมที่มีต่อภาพความรุนแรงในสื่อ ศึกษาผ่านภาพยนตร์เรื่อง Funny Game U.S. (2007) เกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมในด้านสถาบันครอบครัวมีส่วนร่วมจากการปลูกฝังค่านิยมในการใช้ความรุนแรง เมื่อเกมเป็นสิ่งร้าย การสื่อสารความรุนแรง การบ่มเพาะจากผู้ปกครองจึงเป็นแนวทางให้เด็กสามารถคิด วิเคราะห์ และแยกแยะได้อย่างเข้าใจ รวมไปถึงสามารถเป็นกระบอกเสียงให้เด็กพิเศษได้ด้วย

และงานวิจัยของ ธัญญชล บุญยัม (2555) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการยอมรับระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อายุการทำงาน ลักษณะงาน ประเภทบุคลากร ด้านความรู้และพฤติกรรมการด้านการใช้คอมพิวเตอร์มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับกระบวนการยอมรับในชั้นทดลอง ผลการวิจัยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำจนปฏิเสธการทดลองใช้ระบบแลกเปลี่ยน สอดคล้องกับ เอกสารวิชาการของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (2559) พบว่าการให้ความรู้ การปรับทัศนคติ ค่านิยมต่าง ๆ การศึกษากลุ่มเจนเนอเรชันจะพัฒนาการสื่อสารได้เข้าใจแต่ละกลุ่มมากขึ้น จึงเป็นเหตุผลการงานวิจัยชิ้นนี้สนใจศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกของกลุ่มเจนเนอเรชันเพื่อหาช่องว่างความรู้มาช่วยปรับทัศนคตินำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมในแต่ละกลุ่ม สอดคล้องกับทฤษฎีเจนเนอเรชันกับกรอบวิธีคิดของ มนัสวี ศรีนนท์ (2561) ที่สนับสนุนทฤษฎีเจนเนอเรชันและกระบวนการทัศน์ต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กันเชิงหลักการสามารถช่วยให้เข้าใจในทรัพยากรมนุษย์และกาลเวลาได้ดีขึ้น ผู้วิจัยเชื่อว่างานวิจัยชิ้นนี้จะช่วยให้มีความยืดหยุ่นเพิ่มขึ้นในบริบทต่าง ๆ ระหว่างผู้ปกครองเด็กพิเศษกับคนในกลุ่มเจนเนอเรชันต่าง ๆ ในสังคมไทยได้มีความเข้าใจกันดีขึ้น

จากการศึกษาและสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสนับสนุนงานวิจัยการออกแบบการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่าง พบว่ามีการศึกษาวิจัยมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กพิเศษ อาทิ กิจกรรมต่าง ๆ ในการสร้างทักษะการดำเนินชีวิตในสังคมของเด็กพิเศษตามสิทธิของความเป็นมนุษย์เพื่อลดปัญหาการถูกตีตราของครอบครัวเด็กพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิราภา ศรีรัตน และคณะ (2561) เรื่องประสบการณ์ของมารดาเด็กออทิสติกวัยเรียนที่รับรู้การถูกตีตรา ได้กล่าวว่า มารดามีการประเมินตนเองในแง่ลบ เกิดความคิดที่ยอมรับว่าตนเองแตกต่างจากบุคคลอื่นในสังคมจริงเมื่อต้องดูแลและมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับบุคคลที่ถูกตีตราจนเกิดความรู้สึกแสบต่าง ๆ ทั้งความแตกต่างของลูกและการรับรู้การแสดงออกของคนในสังคม ไปจนถึงการถูกรังเกียจและครอบครัวของเด็กพิเศษต้องพยายามปรับตัวโดยการแยกตัวออกจากสังคมส่วนใหญ่ ทำให้ผู้วิจัยเชื่อว่าการออกแบบการสื่อสารสามารถช่วยลดภาวะความกดดันของครอบครัวเด็ก

พิเศษได้ด้วยตัวเองจะเป็นแรงเสริมให้ผู้ปกครองเด็กพิเศษได้เข้าใจและยอมรับความแตกต่างเพื่อพัฒนากำลังใจ

เมื่อศึกษาวิธีการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ ผู้วิจัยเชื่อว่ารูปแบบการสื่อสารจากงานวิจัยชิ้นนี้สามารถนำมาพัฒนาและปรับใช้ได้สอดคล้องประสานระหว่างความคิดและความรู้สึกโดยใช้การสื่อสารภายในเป็นช่องทางการปรับสมดุลในการยอมรับความแตกต่างของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างเหมาะสมเฉพาะตนเอง รวมถึงการนำแนวคิดจิตตปัญญาพัฒนาเชื่อมโยงทักษะการฟังอย่างลึกซึ้งได้อย่างตรงไปตรงมาและเอาใจใส่ยิ่งขึ้น ซึ่งพบว่างานวิจัย Andrea J. V. et al. (2015) เรื่อง Intrapersonal Communication and Listening Goals: An Examination of Attributes and Functions of Imagined Interactions and Active-Empathic Listening Behaviors สนับสนุนกระบวนการกระตุ้นความสนใจของการเชื่อมโยงระหว่างกระบวนการทางสังคมและกระบวนการรับฟัง สรุปไว้ว่าการฟังและการสื่อสารภายในมีการเชื่อมโยงเป็นกระบวนการภายในที่ออกแบบมาเพื่อช่วยในการประมวลผลประสบการณ์จากการสนทนาและถ่ายทอดต่อเสมือนเป็นตัวแทนประสบการณ์ของแต่ละบุคคล และวิธีการที่ประมวลผลข้อมูลทางสังคมโดยทั่วไปจะแลกเปลี่ยนเพื่อการมีส่วนร่วมต่อกลุ่ม การสนทนาที่เกิดจากความคิดภายในของแต่ละคนจะแบ่งปันความสัมพันธ์บางอย่าง ซึ่งมีแนวโน้มปรับทัศนคติและพฤติกรรมได้จากการฟังการสนทนาอย่างตั้งใจ กระตือรือร้นและเอาใจใส่อย่างลึกซึ้ง

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการให้การปรึกษาโดยการปรับความคิดและพฤติกรรมของ ดาราวรรณ ต๊ะปินตา (2558) ที่กล่าวว่าประเทศไทยไม่สามารถให้คำปรึกษา คำแนะนำโดยปรับความคิดได้ในระยะสั้น ผู้ให้คำปรึกษาควรปรับคำให้ง่ายต่อความเข้าใจ และต้องเลือกให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้รับสาร รวมทั้งท่าทาง น้ำเสียงและความจริงใจของผู้ส่งสารต้องเป็นไปแบบระมัดระวัง การปรับความคิดและพฤติกรรมแบบการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้รับสารได้ปรับความคิดและพฤติกรรมเพื่อหาคำตอบได้ด้วยตัวเองนั้นคนในสังคมไทยอาจไม่คุ้นเคยแต่อาจจะเป็นแนวทางที่น่าสนใจที่ได้ใช้คำถามหาคำตอบไปร่วมกัน การฝึกอบรม การสัมภาษณ์เชิงลึก การจัดกิจกรรมในสมาคม หรือมูลนิธิต่าง ๆ จึงเป็นการสร้างการเชื่อมโยงกัน เสริมสร้างให้ข้อมูลแบบมิตรภาพ และนิตย บุษงามงคล (2559) ได้กล่าวในจิตวิทยาการศึกษา: การประยุกต์ใช้ ว่าประสิทธิผลในการเรียนรู้ขึ้นกับการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ โดยการสังเกต การฟังอย่างลึกซึ้ง การตั้งคำถามในการเรียนรู้ เพื่อหาคำตอบที่ช่วยคลายความสงสัย

งานวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัวกับทักษะชีวิตของเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องด้านบุคลิกภาพ ของปราณี ศรีวรรณ และคณะ (2560) พบว่าความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ความผูกพันในครอบครัว ความรักและความเป็นหนึ่งเดียวกันในครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการสร้างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสามารถทำให้จัดการแก้ปัญหาของตนเองได้ดี ส่งผลถึงการปรับตัวของเด็กในช่วงวัยรุ่น ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ซึมซับอารมณ์เชิงบวกอย่างสม่ำเสมอจะช่วยหล่อหลอมให้เด็กเคารพและเห็นคุณค่าของการมี

จิตใจที่ตึงตังต่อไป และจากงานวิจัยของ มธุวดี อิงศิริโรรัตน์ (2561) เรื่องความรู้และทัศนคติของผู้ปกครองเด็กกลุ่มอาการออทิสซึมในโรงพยาบาลอุดรธานี พบว่าความรู้ของผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่ควรรับทราบทำความเข้าใจข้อมูลความรู้เพิ่มเติมทั้งด้านของสาเหตุ อาการ การรักษา และการดำเนินโรค เพราะผู้ปกครองยังมีความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับโรคร่วมของผู้ป่วย ยังมีผู้ปกครองบางรายเข้าใจว่าผู้ป่วยเป็นโรคสมาธิสั้น หรือภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งเป็นโรคร่วมที่แพทย์ไม่ได้วินิจฉัย เนื่องจากเด็กกลุ่มอาการออทิสซึมมักมีพฤติกรรมไม่นิ่งอาจจะแยกจากโรคสมาธิสั้น หรือการที่เด็กไม่พูดไม่สื่อสารทำให้ผู้ปกครองเข้าใจว่าเด็กมีภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ดังนั้นการที่ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในตัวโรคดีขึ้น ทัศนคติต่อผู้ป่วยย่อมดีขึ้น ทัศนคติที่ดีจะส่งผลต่อพฤติกรรมในการดูแลเด็กของผู้ปกครอง นำมาซึ่งพัฒนาการและผลการรักษาที่ดีของเด็กด้วย การให้ความรู้ด้วยการสื่อสารเป็นช่องทางช่วยสร้างการรับรู้และความเข้าใจโดยตรงจากบุคคลสู่บุคคลที่มีประสิทธิภาพที่ดีอีกช่องทางหนึ่ง

สอดคล้องกับแนวทางการงานวิจัยของ นาดลดา ตะวันกาญจน์โชติ (2559) เรื่องทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกวัยเรียนกล่าวว่า ผู้ปกครองเป็นส่วนสำคัญในการดูแลเด็กออทิสติกที่จะทำให้พฤติกรรมทางสังคมที่ต้องการสร้างนั้นมีความต่อเนื่อง ดังนั้นรูปแบบการฝึกอบรมผู้ปกครองประกอบด้วย การให้ความรู้และการฝึกทักษะสังคมผู้ปกครองในการฝึกทักษะทางสังคมให้เด็กออทิสติก สอนสาธิต รูปแบบการอบรมผู้ปกครองนี้นำไปสู่โอกาสที่เด็กออทิสติกจะสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมได้อย่างต่อเนื่องยิ่งขึ้น และมีทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ มณีนิกานต์ สารโศก (2561) ได้นำเสนอการออกแบบเพื่อสร้างโอกาสและการปฏิสัมพันธ์สำหรับผู้ปกครองของเด็กที่มีพัฒนาการบกพร่อง เป็นแอปพลิเคชันที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับออทิสติกสำหรับช่วยให้ผู้ปกครองใช้เรียนรู้ และวางแผนในการฝึกพัฒนาหรือปรับพฤติกรรมเพื่อลดช่องว่างทางการสื่อสารของผู้ปกครองในการเข้าถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้จัดการปัญหาได้รวดเร็วขึ้น

ดังนั้นปัจจัยสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งเชื่อมโยงกับงานวิจัยเรื่องจิตวิทยาเพื่อการติดต่อสื่อสารและเข้าใจผู้อื่นของ มุกดา ศรียงค์ (2550) ที่มุ่งความสำคัญในการเชื่อมโยงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยนำวิธีการให้ความใส่ใจในการสื่อสารเพื่อรับรู้ถึงทัศนคติต่อการดำเนินชีวิต การตระหนักรู้บทบาทและเป้าหมายในการสื่อสารกับกลุ่มครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่าง นำไปสู่การสะท้อนความคิดเชิงสร้างสรรค์เป็นแนวคิดที่สืบค้นจากบทความของ Bommelje R., (2012) ได้กล่าวถึงใน The Listening Circle: Using the SBI Model to Enhance Peer Feedback ซึ่งอธิบายกระบวนการสะท้อนความคิดเชิงสร้างสรรค์โดยจัดการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็นการฝึกปฏิบัติการของนักศึกษาในการเล่าเหตุการณ์ เรื่องราวต่าง ๆ ว่าพฤติกรรมด้านใดทำให้เกิดผลกระทบอะไรขึ้นบ้าง และควรมีแนวทางแก้ไขเหตุการณ์เหล่านั้นได้อย่างไรบ้างภายในกลุ่มสมาชิกด้วยกัน โดยผู้ฝึกสอนจะตั้งแนวคำถามเพื่อให้แต่ละกลุ่มได้ร่วมกันคิด วิเคราะห์และหาสาเหตุ เพื่อวางแผนทางในการ

จัดการเหตุการณ์เหล่านั้นร่วมกันได้อย่างสร้างสรรค์มากขึ้น เพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อการสะท้อนความคิดต่าง ๆ

งานวิจัยด้านการสื่อสารในสังคมไทยเป็นจำนวนมากที่ให้ความสำคัญ และความสนใจ การสื่อสารที่เกี่ยวกับปัจจัยภายนอก อาทิ การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารระหว่างองค์กร การสื่อสารทางเทคโนโลยี ทำให้ปัจจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารจะมีส่วนประกอบหลักเป็นเครื่องมือภายนอกตนเอง ดังนั้นความแตกต่างของงานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นการสื่อสารภายในตนเองเพื่อประยุกต์การสื่อสารภายในตนเชื่อมโยงกับความรู้สึกลำบากไปสู่ความเข้าใจ และยอมรับพฤติกรรมของตนเองสู่คนอื่น นำไปการสร้างผลลัพธ์ที่ผู้ส่งสารตั้งไว้ตามมาตรฐานของแต่ละครอบครัว

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยเชื่อว่าการส่งเสริมพลังการนับถือ และการสร้างการเห็นคุณค่าภายในตนเองเป็นจุดเริ่มต้นในการสนับสนุนกลุ่มเป้าหมายให้สามารถช่วย ผสานความรู้สึกไปสู่การสื่อสาร เมื่อการเปิดรับภายในตนมีความตรงไปตรงมา กลุ่มเป้าหมายจะสามารถสร้างเส้นทางการสื่อสารที่เหมาะสมเฉพาะตนของแต่ละครอบครัว ดังนั้นการออกแบบ การสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์สามารถ ช่วยสร้างการรับรู้ และการยอมรับภายในตนเอง เข้าใจความเหลื่อมล้ำในสังคม และสร้าง ภูมิคุ้มกันให้ครอบครัวเด็กพิเศษแบบเฉพาะตน ซึ่งสามารถดำเนินชีวิตในสังคมตามสิทธิความเป็นมนุษย์ ช่วยลดการตีตราคุณค่าของครอบครัวเด็กพิเศษตามมาตรฐานของสังคม และช่วย สร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างตรงไปตรงมา เพื่อการดำเนินชีวิตอย่างเป็นรูปธรรมเพิ่มขึ้น

4. ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยนำงานวิจัยไปทดลองในขั้นตอนการดำเนินงานของกิจกรรมนี้ โดยมุ่งเน้นกลุ่ม ผู้ปกครองสามารถใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งภายในตนเองอย่างสมดุล และมีขอบเขตเฉพาะตน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้คือ กลุ่มผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเด็ก พิเศษ ผู้ที่ต้องรับมือกับความหลากหลายทางอารมณ์จำนวน 8 ครอบครัว ทั้งหมด 8 คน ผู้วิจัย เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายจากการแนะนำของสมาชิกเดอะ เรนโบว์ รุม และคนใกล้ชิดในกลุ่มครอบครัว ที่ดูแลลูกที่เป็นเด็กพิเศษ

โดยแบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็น 2 กลุ่ม ซึ่งกลุ่มแรกเป็นผู้ปกครองเด็กพิเศษทั้งหมด 8 ครอบครัว เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการออกแบบแนวทางการสื่อสารผ่านกิจกรรม เพื่อศึกษา ลักษณะประชากร สถานภาพทางสังคม ทักษะคิดต่อการทำหน้าที่ของครอบครัว และการสื่อสาร ในครอบครัว การยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้เกณฑ์การเลือกกลุ่มเป้าหมายคือ มีลูกหรือต้องดูแลเด็กที่มีภาวะออทิซึม กลุ่มที่สองคือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร ด้าน พฤติกรรม ทั้งหมด 4 ท่าน และ 1 กิจกรรม ซึ่งคัดเลือกจากความเชี่ยวชาญทางวิชาการ หรือ วิชาชีพด้านการสื่อสาร และด้านพฤติกรรม

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้ ADDIE Model คือ หลักการออกแบบกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาอย่างเป็นระบบที่ได้รับการยอมรับด้วยการวิเคราะห์ที่สาเหตุของปัญหาด้านการสื่อสาร และพฤติกรรม คิดค้นขึ้นโดย Florida State University's Center for Education Technology ผู้วิจัยกำหนดขั้นตอนการออกแบบการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษ เพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบ ADDIES Model เป็น 5 ระยะ ดังนี้

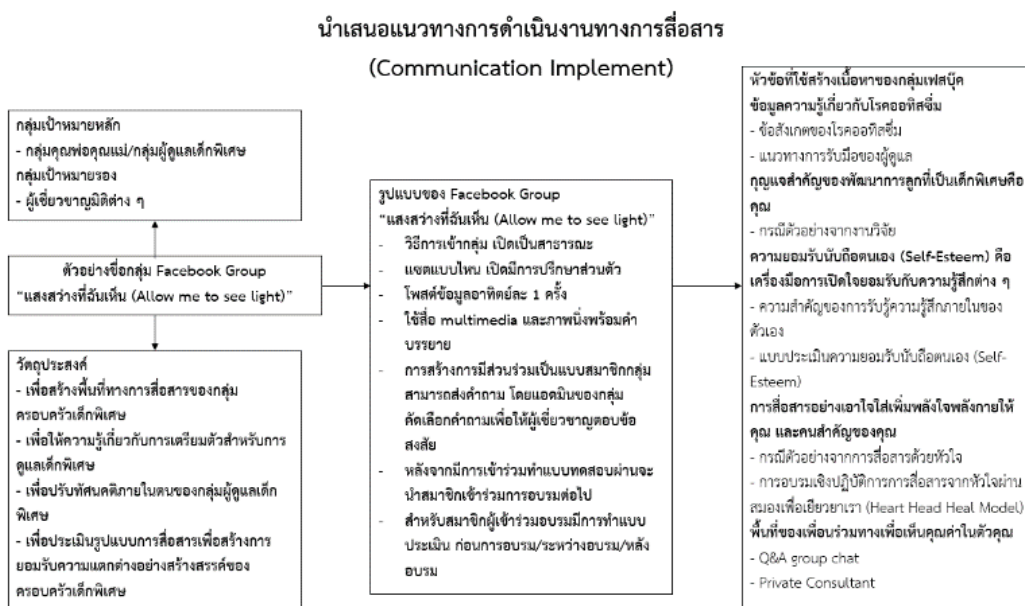
ระยะที่ 1 Analysis: A การวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล สถานภาพทางสังคม ทักษะการทำหน้าที่ในครอบครัว การสื่อสารภายในครอบครัว การยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ของครอบครัวเด็กพิเศษ โดยสืบค้นจากข้อมูลเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) รูปแบบการสะท้อนความคิดจากการใช้เหตุการณ์/สถานการณ์ พฤติกรรม และผลกระทบที่ครอบครัวเด็กพิเศษต้องรับมือ และนำผลมาวิเคราะห์ด้วยการอธิบายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ของครอบครัวเด็กพิเศษ ซึ่งผู้วิจัยนำแนวคิดเรื่องความรู้ ทักษะและการปฏิบัติ รวมถึงแนวทางการวิเคราะห์อวัจนภาษาเพื่อการโน้มน้าวใจ และแนวคิดทักษะการสะท้อนความคิดแบบ SBI มาพัฒนารูปแบบคำถาม และการสังเกตการณ์ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 2 Design: D การออกแบบการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ เพื่อวางแผนทางตามวัตถุประสงค์ที่สามของงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างมาสรุปปัญหา และผลกระทบของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อวางแผนทางการสื่อสารเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันภายในตน และครอบครัวที่มีลูกเป็นเด็กพิเศษได้ด้วยตนเอง โดยใช้ทฤษฎี แนวคิดการเห็นคุณค่าภายในตนเอง และแนวคิดด้านการสื่อสารภายในตน เพื่อเชื่อมสายสัมพันธ์ภายในตน รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างกันภายในครอบครัวเด็กพิเศษ ซึ่งผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมโดยประยุกต์สภาวะการเกิดการเรียนรู้ใหม่จากทฤษฎีตัวรู้ และการจัดการการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อพัฒนาทักษะสุนทรียสนทนาและการฟังอย่างลึกซึ้งด้วยตนเองของกลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 3 Development: D การพัฒนาการออกแบบการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยวางแผนการพัฒนาผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา ด้านพฤติกรรม และด้านการสื่อสาร ให้นำแนวทางการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ไปใช้ในกลุ่มผู้ดูแลได้อย่างยืดหยุ่นเหมาะสมกับความแตกต่างทางการดำเนินชีวิตของแต่ละครอบครัว ผู้วิจัยได้วางขั้นตอนคัดกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และพัฒนารูปแบบกิจกรรมการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการสื่อสารสองทาง

ระยะที่ 4 Implement: I แนวทางการดำเนินงานการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษ เพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ ผู้วิจัยวางแผนการดำเนินงานออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก การดำเนินงานรูปแบบกิจกรรมเพื่อการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ และส่วนที่สอง การดำเนินงานรูปแบบการสื่อสารสู่กลุ่มผู้ดูแลเด็กพิเศษ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติจริงของผู้รับผิดชอบโครงการต่อไป ในระยะนี้ผู้วิจัยนำแนวทางการวิจัยเชิงการทดลองมาใช้ทดสอบการดำเนินงานขั้นตอนทั้งหมดผ่านผู้มีอิทธิพลต่อกลุ่มเป้าหมาย (Key Person : KP) เพื่อศึกษาพฤติกรรมหรือสถานการณ์ว่าความรู้สึกใดเป็นสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ และนำไปแก้ไขปรับใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายได้จริง โดยกิจกรรมทั้งหมดตั้งแต่การคัดกรองผู้เข้าร่วมไปจนถึงกิจกรรมของกลุ่มที่ผ่านการคัดเลือกให้เข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model)

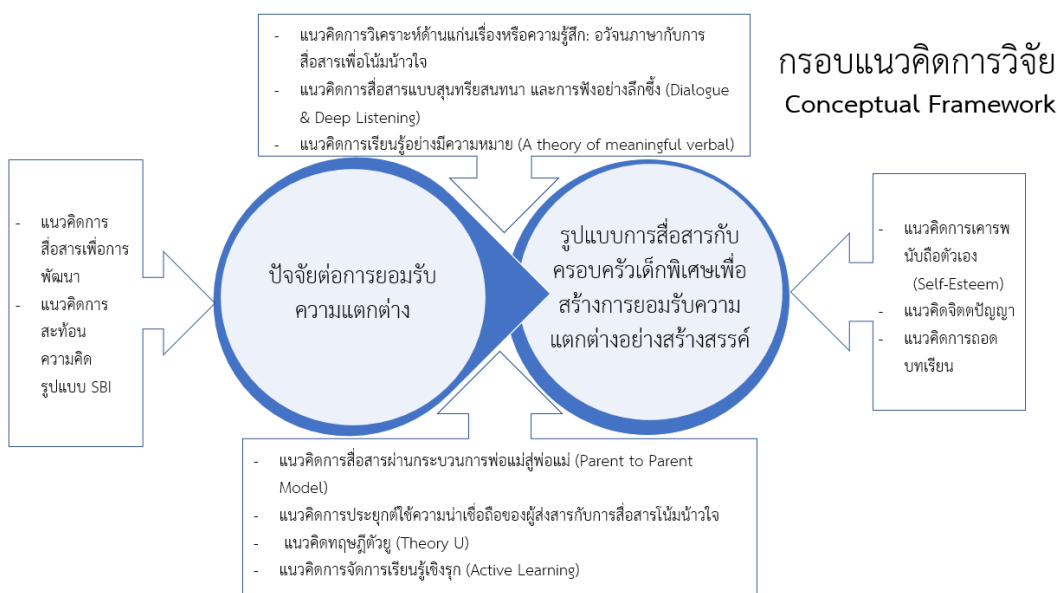
ในส่วนการดำเนินงานทางการสื่อสารผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้มีอิทธิพลต่อกลุ่ม เพื่อร่วมพัฒนาช่องทางการสื่อสารให้แพร่กระจายไปสู่กลุ่มเป้าหมายได้ตรงและทั่วถึงเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยได้วางแผนการดำเนินงานทางการสื่อสารสู่กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

ระยะที่ 5 Evaluation: E ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางการประเมินผลการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ ผู้วิจัยออกแบบแนวทางการประเมิน 3 ระยะในส่วนกิจกรรม เพื่อนำผลการประเมินมาวิเคราะห์ผลนำไปสู่การพัฒนากิจกรรมให้สอดคล้องกับกลุ่มผู้เข้าร่วมตามวัตถุประสงค์ของโครงการ และออกแบบประเมินผลสำหรับการดำเนินงานด้านการสื่อสาร เพื่อเก็บข้อมูลสมาชิก หรือกลุ่มผู้สนใจ จากนั้นนำผลจากการเก็บข้อมูลมาวางแผนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงช่องทางการสื่อสารเพื่อการแพร่กระจายข่าวสารข้อมูลได้อย่างตรงกลุ่มผู้รับสารเพิ่มขึ้น

5.1 การทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้การตรวจสอบที่หลากหลายตามเอกสารรับรองการวิจัย COA No. 2022/0089 Protocol ID No. ECNIDA 2020/0071 รวมถึงการตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) โดยผู้เก็บรวบรวมข้อมูลนำเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลส่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา ด้านพฤติกรรม และด้านการสื่อสารทำการตรวจสอบทั้งข้อคำถาม และแบบสังเกตการณ์ว่าสามารถใช้ข้อมูลมาวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยขึ้นนี้จากนั้นนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาจัดประเภทข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้อ่านง่าย ชัดเจน และมีความหมาย และสามารถนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อค้นพบแนวทางการสื่อสารของครอบครัวเด็กพิเศษ

6. ผลการวิจัย

6.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis)

ผู้วิจัยนำการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลจากกลุ่มตัวอย่างมาตอบวัตถุประสงค์แรกเพื่อศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล สถานภาพทางสังคม ทักษะการทำหน้าที่ของครอบครัวเด็กพิเศษ การสื่อสารภายในครอบครัว การยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ของครอบครัวเด็กพิเศษ และเพื่ออธิบายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อครอบครัวเด็กพิเศษต่อการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ (Analysis: A)

กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยชิ้นนี้เป็นผู้ปกครองของเด็กพิเศษที่ดูแลลูกที่เป็นเด็กพิเศษเต็มเวลา 3 ครอบครัว จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีธุรกิจส่วนตัว อีก 4 ครอบครัว ตกงาน และแบ่งหน้าที่ทำงาน และดูแลลูกที่เป็นเด็กพิเศษร่วมกัน และ 1 ครอบครัวเป็นคุณแม่เลี้ยงเดี่ยว ซึ่งทั้ง

6 ครอบครัวเป็นครอบครัวระดับกลางสามารถจัดสรรเวลา และการทำงาน เพื่อดูแลเลี้ยงดูลูกที่เป็นเด็กพิเศษ อีก 2 ครอบครัวมีสถานภาพทางสังคมระดับล่างต้องนำลูกที่เป็นเด็กพิเศษไปฝากเลี้ยงกับญาติ และสถานรับเลี้ยงเด็กบริเวณที่พักอาศัย ซึ่งทุกครอบครัวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่พยายามอย่างเต็มที่ในการดูแลรักษาลูกที่เป็นเด็กพิเศษตามผู้เชี่ยวชาญแนะนำ เพื่อให้ลูกสามารถพัฒนาทักษะต่าง ๆ เพื่อการดำเนินชีวิตต่อไป ดังนั้นปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล สถานภาพทางสังคมส่งผลกระทบต่อการจัดการเวลาที่ส่งผลกับการสื่อสารภายในครอบครัว และพัฒนาการของลูกที่เป็นเด็กพิเศษ

สรุปผลทัศนคติการทำหน้าที่ในครอบครัว การสื่อสารภายในครอบครัว การยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ของครอบครัวเด็กพิเศษ และเพื่ออธิบายปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ของครอบครัวเด็กพิเศษ ผู้วิจัยพบว่า

1) ด้านทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างมีความกังวลใจทั้งสภาวะของลูกที่เป็นเด็กพิเศษ เรื่องความรู้ของสภาวะนี้ และเรื่องความไม่เข้าใจของคนรอบข้าง รวมถึงข้อจำกัดของบางกลุ่มตัวอย่างทั้งเวลา และทุนทรัพย์ ทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความกดดันภายในตนทั้งความไม่มั่นใจในการสื่อสารด้านความรู้ และความรู้สึก จึงเกิดการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหลีกเลี่ยงการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอก

จากสถานการณ์ต่าง ๆ ผู้วิจัยค้นพบว่า

2) การวิเคราะห์ และแยกแนวทางการเกิดทัศนคติของกลุ่มตัวแทนครอบครัวเด็กพิเศษ เป็น 3 แนวทางด้านทัศนคติ ดังนี้ ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่เฉยเมย หรือวางเฉย (Indifference) กับสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างต้องรับมือ เพื่อลดความกดดันภายในตนของผู้ดูแล และยอมรับโชคชะตา (Fatalistic Resignation) หมายถึง กลุ่มผู้ดูแลมีทัศนคติเชิงศาสนา และเชื่อมโยงความเชื่อเรื่องกรรมถึงต้องเผชิญกับสถานการณ์นี้ จนไปถึงเกิดทัศนคติที่มีความรู้สึกอ่อนไหว (Sentimental) กับ ทำที่ ทำทาง และอวัจนภาษาต่าง ๆ ที่สื่อสารมาจากคนในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างที่แสดงออกที่สอดคล้องกัน คือ การสร้างแบบอย่างขึ้นในใจ เป็นการสร้างมาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นมา เพื่อให้มาตรฐานนั้นปลูกศรัทธา อาทิ แนวคิดที่สร้างกำลังใจจากการมีทัศนคติที่อ่อนไหว โดยคุยกับตัวเองว่า “ครอบครัวเราไม่เคยมีใครเป็นเด็กพิเศษมาก่อน เพราะฉะนั้นลูกเราต้องหาย คนอื่นเค้าไม่เข้าใจลักษณะของลูกเราไม่เป็นไร ครอบครัวเราสามารถช่วยครอบครัวที่มีเด็กพิเศษได้อีกหลายครอบครัวเราสามารถทำได้ ลูกคือความสุขคือพลังงานที่ดีเราจะดูแลและเลี้ยงดูเค้าให้มีชีวิตให้นานที่สุด เป็นต้น

ในส่วนวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบแนวทางการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ โดยใช้ขั้นตอนการออกแบบ (Design: D) ขั้นตอนการพัฒนา (Development: D) ขั้นตอนการดำเนินงาน (Implement: I) และขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation) กิจกรรมการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model) มาตอบวัตถุประสงค์ข้อนี้

ผู้วิจัยพบว่า การออกแบบแนวทางการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ การนำรูปแบบกิจกรรมเชิงปฏิบัติการทางการสื่อสาร “การสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model)” สามารถส่งเสริมการเชื่อมโยงการสื่อสารภายในตน และการสื่อสารระหว่างกันภายในครอบครัวเด็กพิเศษได้อย่างเป็นธรรมชาติ และตรงไปตรงมา ซึ่งผู้วิจัยนำรูปแบบกิจกรรมทางการสื่อสารนี้เพื่อส่งเสริมการคลี่คลายความรู้สึกภายในตนที่กลุ่มผู้ดูแลกำลังเผชิญหน้าให้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธเนตร ตัญญวงษ์, 2554 เรื่อง “ผลของการกิจกรรมนันทนาการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ บ้านแกร์ด้า จังหวัดลพบุรี” ซึ่งอธิบายว่าการทำกิจกรรมเพื่อสร้างการเห็นคุณค่าภายในตนเป็นองค์ประกอบหลัก ซึ่งผู้วิจัยนำแนวทางการออกแบบรูปแบบการสื่อสารนี้ สืบเนื่องจากปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างต้องรับมือเป็นเรื่องสภาวะภายในตนของผู้ดูแล เมื่อกลุ่มผู้ดูแลรู้จัก เข้าใจ และยอมรับสภาวะภายในตนได้ชัดเจนจะนำมาซึ่งการเลือกวิธีการรับมือได้อย่างสมดุลกับการดำเนินชีวิตของตนเอง และครอบครัวได้มีประสิทธิภาพต่อไป

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการออกแบบการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ คือ การสื่อสารภายในตนสู่การสื่อสารกลุ่ม ซึ่งนำกระบวนการสุนทรียสนทนา กระบวนการฟังอย่างลึกซึ้ง มาประยุกต์ใช้เพื่อความน่าเชื่อถือของกลุ่มผู้ดูแลโดยใช้การเคารพนับถือตัวเอง (Self-Esteem) ในรูปแบบการพูดคุยเพื่อสะท้อนความคิดภายในตนของกลุ่มผู้เข้าร่วมด้วยตนเอง ทักษะที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่จะได้รับ คือ การมีส่วนร่วมระหว่างกัน การสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ (เช่น การสื่อสารอย่างยืดหยุ่น การฟัง และการสังเกต เป็นต้น) ซึ่งทักษะต่าง ๆ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ทั้งภายในตนและระหว่างกัน สอดคล้องกับบทความวิจัย ธนวัต ลิ้มปัญญาธิกุล และฐนธิสา ศิริภาคย์ (2561) เรื่อง “การสื่อสารภายใน พฤติกรรมผู้รับบริการ และพฤติกรรมต่อต้านการบริการของพนักงานในธุรกิจร้านอาหาร”

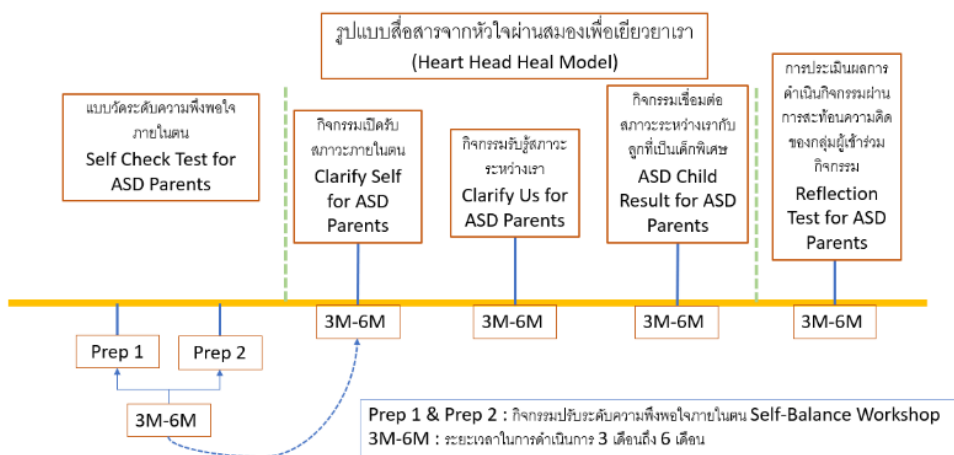
ขั้นตอนการพัฒนา (Development: D) รูปแบบการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model)

ผลสรุปในขั้นตอนการพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และพัฒนาในส่วนคัดกรองสมาชิกผู้เข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model) จากคำแนะนำระดับการเคารพนับถือตัวเอง (Self-Esteem) ของผู้เข้าร่วมแต่ละคนมีความสำคัญต่อผลลัพธ์ของสมาชิกที่เข้าร่วม เนื่องจากระดับการเคารพนับถือตัวเอง (Self-Esteem) สามารถให้ผลลัพธ์ต่อตนเอง และบรรยากาศต่อกลุ่มได้ ดังนั้นผู้วิจัยออกแบบขั้นตอนการวัดระดับผู้เข้าร่วม

กิจกรรมการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองสู่การเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดระดับการเคารพนับถือตัวเองในระดับสูงเท่านั้นถึงสามารถเข้าร่วมกิจกรรมนี้ได้

ผู้วิจัยกำหนดการประเมินระดับการเคารพนับถือตัวเอง (Self-check Test) เพื่อรับรู้ระดับของสมาชิกผู้เข้าร่วมกิจกรรม เมื่อผู้เข้าร่วมกิจกรรมผู้วิจัยทำการเข้าร่วมกลุ่ม ก่อนเริ่มกิจกรรมการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองสู่การเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model) ผู้วิจัยนำกลุ่มผู้สนใจเข้าร่วมการประเมินระดับการเคารพนับถือตัวเอง (Self-check Test) เพื่อเตรียมความพร้อมภายในตนของผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล เพื่อสร้างความเข้าใจ และสร้างการยอมรับภายในตนของกลุ่มผู้เข้าร่วม รวมไปถึงความพร้อมสำหรับการแลกเปลี่ยน และเชื่อมโยงทัศนคติที่หลากหลายภายในตนระหว่างกลุ่ม เมื่อผ่านการประเมินระดับการเคารพนับถือตัวเองอยู่ในระดับสูง สมาชิกผู้เข้าร่วมกิจกรรมจะส่งเสริมการสื่อสารที่สร้างสรรค์บรรยายกาศภายในกลุ่ม กิจกรรมนำไปสู่การส่งเสริมบรรยายกาศการสื่อสารภายในครอบครัวของตนได้ยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยสรุปในส่วนการดำเนินงานกิจกรรม ดังนี้

ลำดับการดำเนินกิจกรรมตามการออกแบบแนวทางการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ Milestones of ASD Parents

ขั้นตอนการดำเนินงาน (Implement: I) การสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model)

การสรุปผลการวิจัยในส่วนการดำเนินงาน ผู้วิจัยวางแผนการดำเนินงานเป็น 2 ส่วน

ส่วนแรก การดำเนินงานกิจกรรม “การสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model)” โดยวางแผนทางรูปแบบกิจกรรมตั้งแต่การคัดกรองผู้เข้าร่วมกิจกรรมไปถึงการดำเนินงานกิจกรรมการกิจกรรมที่ 1 สื่อสารเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ของครอบครัวเด็กพิเศษ ผู้มีอิทธิพลกับกลุ่มเป้าหมาย (Key Person: KP) เห็นด้วยกับลำดับขั้นตอนการดำเนินงานในกิจกรรมทุกกิจกรรมตั้งแต่ขั้นตอนการคัดกรองผู้ร่วมกิจกรรมโดยการทำแบบประเมินระดับการเคารพนับถือตัวเองทั้ง 2 ส่วน ไปจนถึงลำดับ

การจัดกิจกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ของครอบครัวเด็กพิเศษที่มุ่งเน้นสภาวะตัวตน เมื่อรับรู้ เข้าใจ และยอมรับสภาวะภายในตนของตนเองแล้ว ทั้งสามีและภรรยาหาประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์นั้น ๆ มาแลกเปลี่ยนในกลุ่มผ่านกิจกรรมที่ 2 คือ การค้นหาเราจากหัวใจ เพื่อหาวิธีการรับมือร่วมกันในกลุ่มกิจกรรมนี้ นำไปสู่กิจกรรมที่ 3 การเชื่อมโยงระหว่างเรากับลูกที่เป็นเด็กพิเศษจะสืบเนื่องจากกิจกรรมที่ 1 และกิจกรรมที่ 2 ซึ่ง KP เห็นว่ารูปแบบการสื่อสารทั้ง 3 กิจกรรมสอดคล้อง และเชื่อมโยงกันดี

ในทุกส่วนของกิจกรรมผู้เข้าร่วมจะเพิ่มทักษะการฟัง การคิด และการลงมือปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ในทุกกิจกรรมจะมีการจดบันทึกของผู้ดำเนินกิจกรรม และมีการบ้านให้ผู้เข้าร่วมนำไปฝึกสังเกตระหว่างช่วงทำกิจกรรมด้วย ผู้วิจัยจัดช่องทางการสื่อสารทางสภาวะอารมณ์/ความรู้สึกร/พฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้เข้าร่วมแบบรายบุคคลหลังการจบกิจกรรมการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมอเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model)

ส่วนที่สอง การดำเนินงานรูปแบบการสื่อสาร ผู้วิจัยนำเสนอแนวทางรูปแบบการสื่อสารผ่านออนไลน์ โดยใช้กลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook Group) เพื่อใช้ช่องทางนี้เป็นการสื่อสารข้อมูลความรู้ ข่าวสาร และกิจกรรมด้านต่าง ๆ ที่ทางผู้วิจัยต้องการสื่อสารถึงกลุ่มผู้รับสารแบบสื่อสารสองทิศทาง (Two-Way Communication) ในรูปแบบการตอบคำถามในกลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook Group) และห้องพูดคุยเพื่อรับคำปรึกษาส่วนบุคคล ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปการนำเสนอตัวอย่างรูปแบบการสื่อสาร ดังนี้

ตัวอย่างรูปแบบการสื่อสาร ชื่อกลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook Group) “แสงสว่างที่ฉันเห็น (Allow Me to See Light)” ซึ่งกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มผู้ปกครองและกลุ่มผู้ดูแลเด็กพิเศษ ส่วนกลุ่มเป้าหมายรอง คือ ผู้เชี่ยวชาญมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็กพิเศษและการดูแลสภาวะของกลุ่มผู้ดูแลเด็กพิเศษ วัตถุประสงค์ของกลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook Group) “แสงสว่างที่ฉันเห็น (Allow Me to See Light)” เพื่อสร้างพื้นที่ทางการสื่อสารของกลุ่มครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการเตรียมตัวสำหรับการดูแลเด็กพิเศษ เพื่อปรับทัศนคติภายในตนของกลุ่มผู้ดูแลเด็กพิเศษ เพื่อประเมินรูปแบบการสื่อสารเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ของครอบครัวเด็กพิเศษ

จากวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยนำเสนอในตัวอย่างรูปแบบการนำเสนอโดยเปิดกลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook Group) แบบสาธารณะ สามารถเปิดห้องการสื่อสารเพื่อปรึกษาส่วนตัว และมีการโพสต์ข้อมูลความรู้ต่าง ๆ อาทิแต่ละ 1 ครั้ง โดยมีทั้งการสื่อสารแบบมัลติมีเดีย (Multimedia) และภาพนิ่งพร้อมคำบรรยาย ซึ่งในกลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook Group) จะเป็นการสื่อสารแบบสองทางผ่านแอดมินกลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook Group) โดยข้อมูลที่กลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook Group) จะใช้สื่อสาร คือ ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับโรคออทิซึม กรณีตัวอย่างจากงานวิจัย เครื่องมือที่ช่วยการเปิดใจยอมรับความรู้สึกต่าง ๆ ภายในตน แนวทางการสื่อสารอย่างเอาใจใส่ รวมถึงเป็นพื้นที่ของเพื่อนร่วมทางเดียวกันเพื่อเห็นคุณค่าภายในตนของคุณ เป็นต้น ผู้วิจัยยังนำเสนอ

กลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook Group) นี้ในการประเมินกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงเนื้อหาในกลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook Group) กิจกรรมการอบรมกลุ่ม และเพื่อนที่ปรึกษาร่วมเดินทางไปด้วยกัน เป็นต้น

การนำเสนอขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation) กิจกรรมการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model)

ผู้วิจัยนำเสนอการสรุปผลรูปแบบการประเมินผลของการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model) เพื่อเป็นแนวทางการนำการออกแบบการสื่อสารเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ของครอบครัวเด็กพิเศษไปใช้ต่อ ผู้วิจัยแบ่งเป็น 3 มิติ ในส่วนการดำเนินงานกิจกรรม และการประเมินผลช่องทางการสื่อสาร

มิติแรกผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมหลังการอบรมในแต่ละส่วน โดยกำหนดข้อคำถามตามวัตถุประสงค์การจัดการอบรมในแต่ละส่วน (สภาวะภายในตน สภาวะระหว่างกัน สภาวะระหว่างเรากับลูกที่เป็นเด็กพิเศษ) ทั้งหมด 5 ข้อคำถาม

มิติที่สองผู้วิจัยเข้าร่วมสังเกตการณ์การจัดกิจกรรม โดยวิเคราะห์รูปแบบการดำเนินงานของผู้วิจัย และผู้เข้าร่วมวิจัย เพื่อสรุปผลลัพธ์การจัดกิจกรรม และนำไปพัฒนาสำหรับกิจกรรมต่อไป

มิติที่สามการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมผู้วิจัยได้ออกแบบการประเมินให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมก่อน-หลังการอบรมเป็นรูปแบบการประเมินความรู้สึภายในตนของผู้เข้าร่วมแต่ละคน รวมถึงการเขียนบันทึกกระหว่างการอบรมกิจกรรมโดยนำแนวคิดการสะท้อนความคิดรูปแบบ SBI เพื่อวิเคราะห์วิธีการรับมือกับสถานการณ์ที่ผู้เข้าร่วมเผชิญหน้าว่าผลลัพธ์เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ และเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด เพื่อปรับปรุงเนื้อหาในกิจกรรมให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เข้าร่วมยิ่งขึ้น

ส่วนการประเมินผลช่องทางการสื่อสารผู้วิจัยออกแบบเป็นรูปแบบสอบถาม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของสมาชิกในกลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook Group) เพื่อวิเคราะห์กลุ่มผู้รับสาร และกิจกรรมที่ผู้รับสารสนใจ ซึ่งข้อมูลในการประเมินผลการสื่อสารผู้วิจัยสามารถนำมาวางแผนกิจกรรม และแพร่กระจายเพื่อเพิ่มช่องทาง และจำนวนผู้รับสารเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ผู้วิจัยนำมีวิธีการ Peer Assist: PA (การเรียนรู้จากเพื่อน) ซึ่งส่วนใหญ่จะทำหลัง เริ่มดำเนินการระยะหนึ่ง โดยเชิญที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ หรือภาคีเครือข่าย “ที่มีการทำงานคล้ายคลึงกัน” มาพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันจากบทเรียน เพื่อนำข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์กิจกรรมเพื่อความเหมาะสมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงกับสถานการณ์ในการดำเนินชีวิตต่อไป

7. อภิปรายผล

ผู้วิจัยเล็งเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยชิ้นนี้ต้องแบกรับ อารมณ์ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในตนหลากหลายมิติทั้งจากความเชื่อทางศาสนา และจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อหลงยึดติดอยู่กับความคิดต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบจิตใจภายในตนเองจนทำให้การรับมือ เช่น อารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติ และพฤติกรรม แสดงถึงการเห็นคุณค่าในตัวเองในระดับที่ลดลง ส่งผลให้คุณภาพจิตใจลดลง งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันจิตใจให้กลุ่มเป้าหมายเพิ่มคุณภาพภายในตนด้วยตนเอง เพื่อนำไปสู่การรับมือกับสถานการณ์ด้านต่าง ๆ ในการส่งเสริมพัฒนาการลูกที่เป็นเด็กพิเศษ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน เมื่อต้องเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่กระทบจิตใจภายในก็นำหลักพุทธศาสนาเข้ามาช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ เช่น “คงเป็นกรรมของเรา” “ทำไมเราถึงโชคร้ายอย่างนี้” เป็นต้น เพื่อให้ตนเองและครอบครัวสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติเรียบร้อย อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเล็งเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างนำแนวทางคำสอนศาสนาพุทธมาใช้เพื่อปลอบประโลมความรู้สึกผิดต่าง ๆ อย่างผิวเผิน โดยนำมาฝึกฝนความคิดเชิงบวกเพื่อให้รับมือการเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ผ่านไป ซึ่งการใช้หลักพุทธศาสนาอย่างผิวเผินเปรียบเสมือนการกดทับความรู้สึกต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบไว้ไม่ได้เข้าใจความจริงของธรรมชาติ ซึ่งส่งผลกระทบระยะยาวคือ การสะสมความกังวล ความรู้สึกกลัว จนกลายเป็นความท้อแท้ เหนื่อย ไปจนถึงการลดระดับการเห็นคุณค่าภายในตนเองให้น้อยลงไปเรื่อย ๆ

จากการอภิปรายใน**ส่วนการวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่าง** ซึ่งสามารถอธิบายระดับการพิจารณาด้านมุมมองของ “ขั้น 5” (รูปขั้น 5 เวทนาขั้น 5 สัญญาขั้น 5 สังขารขั้น 5 และวิญญาณขั้น 5) ภายในตนที่สามารถสร้างผลกระทบต่อการจัดการสถานการณ์ของตนเอง และพัฒนาการลูกที่เป็นเด็กพิเศษได้ ผู้วิจัยยกตัวอย่างการพิจารณาขั้น 5 เช่น การได้ยินเสียงนกร้อง (เกิดวิญญาณทางหู) รู้สึกสบายใจสบายหู (เกิดเวทนา) หมายรู้ว่าเป็นเสียงที่ไพเราะ หมายรู้ว่าเป็นเสียงนกร้อง หมายรู้ว่าเป็นเสียงนกร้องไพเราะ (เกิดสัญญา) ชอบใจเสียงนั้น อยากฟังเสียงนั้นคิดจะจับนกตัวนั้น คิดจะช้อนกมาเลี้ยง (เกิดสังขาร) เป็นต้น ดังนั้นจะสังเกตได้ว่า “เวทนา” (รู้สึกชอบ รู้สึกไม่ชอบ รู้สึกพอใจ รู้สึกไม่พอใจ รู้สึกเฉย ๆ) มีบทบาทสำคัญมากกับการแสดงออกของแต่ละบุคคล อารมณ์ใดที่ทำให้ความสุข เรียกว่า “สุขเวทนา” สัญญาเป็นส่วนกำหนดที่อารมณ์นั้น ๆ เกิด ยิ่งให้สุขมากก็กำหนดความหมายมากเป็นแรงผลักดันให้เกิดการคิดปรุงแต่ง จากการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยพบว่า ส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดที่ คือ การพิจารณาขั้น 5 ของปัจเจกบุคคลในแต่ละสังคมสามารถแสดงให้เห็นคุณภาพของกลุ่มสังคมนั้น ๆ จากข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึกของกลุ่มตัวแทนครอบครัวเด็กพิเศษด้านทศนคติ ผู้วิจัยพบว่าปัญหาที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องรับมือ คือ อารมณ์ความรู้สึกต่าง ๆ ภายในตนเอง อาทิ รู้สึกตกใจ รู้สึกเสียใจ รู้สึกประหลาดใจ อารมณ์กลัว รู้สึกกังวล เป็นต้น เมื่อกลุ่มตัวอย่างไม่รู้รู้ต่อการจัดการกับอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบตามข้อเท็จจริงปัญหาจึงเกิดขึ้นผู้วิจัย

เรียกว่าความปรุงแต่งของจิตทำให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ร้องไห้ ก้าวร้าว ด่าทอ กล่าวโทษ ะหว่างกัน จับต้นชนปลายไม่ได้ ฯลฯ

ปัญหาที่ผู้วิจัยวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่าง คือ การไม่ตระหนักรู้เพื่อพิจารณาอารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ที่เข้ามากระทบภายในตนเอง จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ระดับการเห็นคุณค่าภายใน ตนลดลง อีกทั้งปัจจัยด้านสถานภาพทางสังคมมีผลต่อความกล้าแสดงออกทางการสื่อสารของ ครอบครัวเด็กพิเศษ และด้านทัศนคติในการวางความรู้สึกที่มากกระทบ และด้านการตัดสินใจ ดูแลเด็กพิเศษของกลุ่มตัวแทนครอบครัวเด็กพิเศษ จึงเป็นอีกหลายสาเหตุที่รู้มั่ว และกระทบ ต่อระดับการเห็นคุณค่าในตนเองจากกลุ่มตัวอย่าง

อย่างไรก็ตามทุกครอบครัวมีความตั้งใจ มุ่งมั่นที่จะดูแลลูกที่มีภาวะเด็กพิเศษให้ สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติให้ได้มากที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าการเพิ่มพลัง ความนับถือภายในตนสำคัญ เนื่องจากการที่ตัวเราอนุญาตให้คนอื่นตัดสินตัวเรา ตัวเราจะโดน การตัดสินจากคนอื่นสร้างผลกระทบที่ไม่เกิดประโยชน์กับการดำเนินชีวิตของตัวเรา และลูกที่เป็นเด็กพิเศษได้ การเพิ่มพลังการเคารพนับถือตัวเองสามารถช่วยในตัวเองวางการตัดสินจากคนอื่นได้ และเลือกมุมมองของตัวเองจากประโยชน์ที่ตนเอง และครอบครัวจะได้รับจากคำแนะนำ ข้อคิดเห็นนั้น ๆ การทำกิจกรรมการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model) เป็นแนวทางส่งเสริมการสร้างทัศนคติในการเลือกรับความรู้ต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ ในการนำไปใช้กับตนเอง และครอบครัวที่มีลูกเป็นเด็กพิเศษต่อไป

เมื่อนำแนวคิดการปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์จากการอธิบายของ LaRossa & Reitzes (1993), Smith, Hamon, Ingoldsby & Miller (2009) สามารถเชื่อมโยงได้ถึงการฝึกตัวรู้ (สติ) ซึ่งนำไปสู่วิเคราะห์เหตุปัจจัยเพื่อหาทางอธิบายให้กับตนเอง เช่น ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นเดี๋ยวก็นั้นก็ ผ่านไป สอดคล้องกับหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา คือ “การเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป” เรียกว่า “กฎไตรลักษณ์ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา” จากการวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยพบว่า กลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้คำสอน แต่ยังไม่นำไปใช้ในชีวิตจริงได้น้อยจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่ม ตัวอย่างจากอารมณ์ความรู้สึก รวมถึงพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อจัดการสถานการณ์ต่าง ๆ ระหว่างกลุ่มตัวอย่าง และลูกที่เป็นเด็กพิเศษตามมาตรฐานที่สังคมให้ความหมายไว้

ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าการวิจัยหัวข้อ “การออกแบบการสื่อสารเพื่อสร้างการยอมรับความ แตกต่างอย่างสร้างสรรค์ของครอบครัวเด็กพิเศษ” เป็นแนวทางให้ครอบครัวเด็กพิเศษสามารถ เยียวยาความรู้สึกภายในตัวเอง และเพิ่มภูมิคุ้มกันภายในจิตใจ โดยการเผชิญหน้ากับความกลัว ความกังวลของตัวเองอย่างกล้าหาญผ่านการใช้สติพิจารณาขั้น 5 ของตนเอง เพื่อให้ กลุ่มเป้าหมายสามารถเพิ่มระดับการเห็นคุณค่าภายในตนเอง และพร้อมดูแลพัฒนาการของลูกที่มี สภาวะเด็กพิเศษให้เต็มที่และดีที่สุดของแต่ละครอบครัว “เผชิญหน้ากับความกลัวอย่างกล้าหาญ”

การอภิปรายรูปแบบการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความ แตกต่างอย่างสร้างสรรค์ ผู้วิจัยนำวิธีการวิจัยรูปแบบ ADDIE Model เพื่อตอบคำถาม

การวิจัยข้อสุดท้าย โดยผู้วิจัยนำขั้นตอนการออกแบบ ขั้นตอนการพัฒนา แนวทางขั้นตอนการดำเนินงาน และแนวทางขั้นตอนการประเมินผลมาอภิปรายร่วมกัน เพื่อให้การออกแบบการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์มีรูปแบบ และแนวทางในขั้นตอนต่าง ๆ ให้เหมาะสมในการนำไปใช้ได้จริง

ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการสื่อสารโดยนำคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา ด้านการสื่อสาร และด้านพฤติกรรมมนุษย์ สรุปผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ารูปแบบการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model) เป็นขั้นตอนที่ตรงไปตรงมาในการสื่อสารสร้างการรับรู้ ก่อนนำกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 3 ส่วน ผู้วิจัยได้ออกแบบขั้นตอนการคัดเลือกกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อวัดระดับความพึงพอใจภายในตน (Self-Esteem Level) โดยกำหนดให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model) ต้องมีระดับความพึงพอใจภายในตนระดับสูง ดังนั้นผู้วิจัยได้ออกแบบแนวทางการวัดระดับโดยนำแบบประเมินเรื่องความพึงพอใจภายในตนของ Glenn, R.S. (2016) มาประยุกต์ใช้ในขั้นตอนแบบวัดระดับความพึงพอใจภายในตน (Self-Check Test for ASD Parent) เมย์ลีส บูลิสทรีวีจิตร (2558) อธิบายว่า การเขียนด้วยหัวใจจากความรู้สึกจะสามารถเชื่อมโยงให้เกิดตระหนักรู้ตัวตนภายใน และ Bolton (2014) กล่าวว่า การเขียนด้วยการสะท้อนความคิดหรือการเขียนด้วยการใคร่ครวญด้านในนั้นมีจุดเด่นเฉพาะที่การได้ลงมือเขียน คือกระบวนการที่สามารถสะท้อนความคิดความรู้สึกต่อประสบการณ์ต่าง ๆ ออกมาเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้เขียนสามารถเห็นตนเองได้อย่างแจ่มชัด ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการนำไปใช้คัดกรองความพร้อมด้านในของผู้เข้าร่วมในงานวิจัยชิ้นนี้

ตามรูปแบบการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model) เริ่มจากการสื่อสารภายในตนก่อน จากนั้นนำมาสื่อสารระหว่างกัน เพื่อเริ่มลงมือทำ ร่วมกันการอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวมีผลต่อบุคลิกภาพ ทักษะคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของสมาชิกในครอบครัว นวลฉวี ประเสริฐสุข (2558) อธิบายถึงความสำคัญผ่านรูปแบบการสื่อสารที่แตกต่างกันในครอบครัวจะส่งผลต่อสมาชิกครอบครัวในลักษณะต่าง ๆ ทั้งสุขหรือทุกข์ก็ได้ สมาชิกครอบครัวจึงควรเลือกใช้รูปแบบการสื่อสารที่ทำให้เกิดการเข้าอกเข้าใจกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของผู้วิจัยที่เชื่อว่าการสื่อสารเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อความสุขและความเข้มแข็งของครอบครัวในการก้าวข้ามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่แต่ละครอบครัวต้องเผชิญอยู่

และยังสอดคล้องกับบทความของศูนย์จิตตปัญญาศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล โดยฐานารัตน์ สุรนากุลวิทย์ (2558) กล่าวว่า มิติภายในเป็นส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดความแตกต่างของผู้สื่อสารแต่ละคนจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่จะเปิดพื้นที่ให้กับการทำสมาธิเข้าใจในเรื่องราวต่าง ๆ การเข้าสู่มิติภายในของผู้สื่อสารจะสามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงมิติภายในของผู้รับการสื่อสารเรื่องนั้น ๆ ด้วย งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยออกแบบช่วงแรกเป็นส่วนที่สำคัญซึ่งเกี่ยวกับตนภายในของ

ผู้ปกครอง โดยเริ่มจากการทำความรู้จักกับตนเอง (ในทุกแง่มุม) ผ่านการสังเกตความรู้สึก และการฟังเสียงในหัวตนเอง จากนั้นยอมรับความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในตนอย่างเข้าใจ และมียุติกำกับ เพื่อเลือกสื่อสารให้เกิดผลลัพธ์ที่ตรงไปตรงมาต่อความรู้สึกภายในตน

ส่วนที่สอง ผู้วิจัยออกแบบรูปแบบการสื่อสารระหว่างกันแบบการสื่อสารอย่างเปิดใจร่วมกัน โดยมุ่งเน้นสื่อสารเพื่อหาทางออกเชิงสร้างสรรค์ไปด้วยกันอาทิ การพูดคุยอย่างละมุนละม่อม การทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันภายในครอบครัวเพื่อผสานความรู้สึกระหว่างกัน รวมถึงการฝึกส่งความรู้สึกเมตตากรุณาต่อกันผ่านการฟังอย่างลึกซึ้งต่อกัน เพื่อพัฒนาการของลูกที่เป็นเด็กพิเศษของเราอย่างค่อยเป็นค่อยไปตลอดทาง ซึ่งสอดคล้องกับ นวพลวิ ประเสริฐสุข (2558) ที่สนับสนุนให้การสื่อสารเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความเข้มแข็งของครอบครัว การสื่อสารที่สร้างสรรค์ในครอบครัวจะทำให้สมาชิกในครอบครัวเกิดความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น เข้าใจความคิด อารมณ์ ความรู้สึกของกันและกัน เพื่อนำมาซึ่งปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันด้วยความเมตตาเพื่อหลีกเลี่ยงการสื่อสารที่ไม่สร้างสรรค์ระหว่างกันภายในครอบครัว

ส่วนที่สาม เมื่อผู้ปกครองได้ผ่านการสื่อสารร่วมกัน และเริ่มมีความเข้าใจที่เชื่อมโยงกันแล้ว ผู้ปกครองสามารถวางแผนการดูแลลูกที่เป็นเด็กพิเศษร่วมกันตามแนวคิดของครอบครัวนั้น ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบแนวทางการเฝ้าสังเกตร่วมกันอย่างค่อยเป็นค่อยไป จากนั้นวางแผนจัดกิจกรรมเสริมทักษะชีวิตด้านต่าง ๆ ให้ลูกที่เป็นเด็กพิเศษ เพื่อค้นหาและสืบค้นทักษะพื้นฐานของลูกที่เป็นเด็กพิเศษ รวมถึงปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอคำแนะนำในการเชื่อมโยงกับลูกที่เป็นพิเศษให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกันเพิ่มขึ้น การผสานความสัมพันธ์ระหว่างกันภายในครอบครัวในฐานะผู้ดูแลจะสามารถส่งเสริมความเข้าใจภายในตน ความเข้าใจระหว่างกัน และความเข้าใจกันภายในครอบครัวต่อลูกที่เป็นเด็กพิเศษ ซึ่งสอดคล้องกับ นัยนา บุรณชาติ (2558) ที่ได้อธิบายถึงการเดินทางมิติด้านในของผู้ดูแล ทั้งโลกภายในที่จมกับความทุกข์ และการออกจากโลกภายในที่จมกับความทุกข์สู่ความกว้างขวางของจิตใจ รวมถึงการดูแลโลกภายในตัวเองก่อนดูแลผู้อื่น จากบทความชิ้นนี้สนับสนุนความสามารถเข้าถึงความรู้สึกภายในตนของผู้ดูแลเมื่อได้ใช้เวลาในการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายเชื่อมโยงกับงานวิจัยชิ้นนี้ โดยมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่ได้จากการสื่อสารนำไปสู่การพัฒนาทักษะ และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของลูกที่เป็นเด็กพิเศษของแต่ละครอบครัวต่อการดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างสร้างสรรค์ และตามจริง

ผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำเพิ่มเติมก่อนนำกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมรูปแบบการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเราควรมีกระบวนการคัดกรองความพร้อมภายในตนของผู้เข้าร่วม ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาขั้นตอนการเตรียมพร้อมกลุ่มเป้าหมายก่อนที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model) โดยผู้วิจัยได้ออกแบบลำดับขั้นตอน สำหรับการนำไปใช้เพื่อให้กลุ่มเป้าหมาย (กลุ่มผู้ปกครองที่มีลูกเป็นเด็กพิเศษ) (Milestones of ASD Parent) ได้เข้าใจแนวทางการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา

(Heart Head Heal Model) อย่างมีทิศทางชัดเจนเพิ่มขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมภายในตัวของ ผู้เข้าร่วมนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

ในส่วนแนวทางการดำเนินงานของกิจกรรมการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อ เยียวยาเรา (Heart Head Heal Model) ผู้วิจัยนำการตั้งคำถามมาใช้ในกิจกรรม เพื่อสะท้อน ความคิดของผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละคน โดยเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่ม และให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสังเกตความรู้สึกละเอียดภายในตนกับคำถาม และคำตอบของตน จากนั้น คาดการณ์ผลลัพธ์ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเห็นทางเลือกหลากหลายได้ด้วยตนเอง

รูปแบบการสื่อสารผ่านกลุ่มเฟซบุ๊ก (Facebook Group) สามารถดำเนินงานได้โดยมี ผู้ดำเนินงานคนเดียวได้ และส่งข่าวสารผ่านการโพสต์ในกลุ่มที่สามารถแพร่กระจายข่าวสารได้ กว้างขวาง และทั่วถึง ยุคดิจิทัล มุคตาวิจิตร (2560, น. 95-96) กล่าวว่า การสื่อสารออนไลน์ถือเป็นการ สื่อสารส่วนตัว เพราะผู้ส่งสารมีความเป็นเอกเทศสามารถกำหนดการรับสารจากเครือข่าย การสื่อสารได้เอง และยังสามารถมีลักษณะการสื่อสารส่งไปสู่คนจำนวนมากได้ด้วย และ Chamber (2013) การสื่อสารตัวตนสู่มวลชน ผู้ใช้สื่อสังคมออนไลน์สามารถเป็นผู้ส่งสาร (Producer) ที่สร้างเนื้อหาขึ้นเองได้ เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับผู้ใช้สื่อ และสารที่สร้างขึ้น สามารถส่งผ่านไปยังกลุ่มผู้รับสารจำนวนมาก ซึ่งเป็นบทบาทที่โดดเด่นของสื่อสังคมออนไลน์

จากการศึกษางานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยนำมาเปรียบเทียบกับการปฏิบัติวิธิพุทธ “ตนเป็นที่ พึ่งแห่งตน” ซึ่ง พระมหากัมพล อดุลยาโล (2565) กล่าวว่า การพัฒนาเพื่อให้มนุษย์มีความสุข อย่างยั่งยืนสามารถนำหลักการภาวนา 4 คือ การพัฒนา 4 ด้าน การพัฒนากายอย่างมีสติ และ เกื้อกูล โดยรู้จักใช้ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อย่างมีสติ เช่น ฟังเป็นให้ได้ปัญญา กินใช้ด้วยปัญญา เป็นต้น การมีสมรรถภาพจิตที่สมบูรณ์ คือมีจิตใจเข้มแข็ง มั่นคง ชยัน ความเพียรพยายาม กล้าหาญ อดทน รับผิดชอบ มีสติ เป็นต้น เมื่อองค์ประกอบจิตใจดี สุขภาพจิตที่สมบูรณ์ คือ จิตใจร่าเริง เบิกบาน สดชื่น ผ่องใส และสงบเป็นสุข สุดท้าย การพัฒนาปัญญา คือการฝึกอบรม เจริญปัญญา เสริมสร้างความรู้ ความคิด ความเข้าใจให้รู้จักคิด รู้จักพิจารณา รู้จักวินิจฉัย รู้จัก แก้ปัญหา และรู้จักจัดทำดำเนินการต่าง ๆ ด้วยปัญญาที่ปราศจากอคติ และแรงงูใจแอบแฝง

จากงานวิจัยหัวข้อ “การออกแบบการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการ ยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์” ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนารูปแบบการสื่อสารจากหัวใจ ผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model) ผ่านการจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยการตั้งคำถามเพื่อสะท้อนความคิดภายในตน และแบ่งปันความรู้สึกละเอียด ภายในกลุ่ม เพื่อ ตกผลวิถีวิธีการรับมือด้วยตนเอง แนวทางการวิจัยชิ้นนี้สอดคล้องกับโครงการทักษะวิศวกรรม เคมีบูรณาการ สถาบันพัฒนาและฝึกอบรมกรมโครงการต้นแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี โดย ภฤศดี สุขพ่วง และคณะ (2558) พบว่าการพัฒนาตนเองด้านการตั้งคำถาม และการ แสดงความคิดเห็นเพิ่มขึ้นทำให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมเชิงรุกในทางสร้างสรรค์ ซึ่งบทบาทผู้ที่ เกื้อหนุนมีอิทธิพลต่อการปลูกฝังให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการเรียนรู้ และมีพฤติกรรมพัฒนา

ตนเองดีชิ้นงานวิจัยชิ้นนี้ส่งเสริมการพิจารณาให้เกิดปัญญาจากสถานการณ์ที่ต้องเผชิญ เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพด้านการพัฒนาตนเองทั้งภายใน และพฤติกรรมภายนอกของกลุ่มเป้าหมายอย่างยั่งยืน

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะของสถาบันครอบครัว พ่อแม่ ผู้ปกครองในการสื่อสารสร้างความเข้าใจ และการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ของครอบครัวเด็กพิเศษในสังคม และสนับสนุนเครือข่ายทางสังคมเพื่อพัฒนาครอบครัว รวมถึงด้านการพัฒนาระบบการสื่อสารสังคมเพื่อพัฒนาครอบครัว

8.2 สามารถเป็นแนวทางปรับพฤติกรรม และทัศนคติของกลุ่มผู้ปกครองเด็กพิเศษเสริมสร้างความเข้มแข็งในจิตใจด้วยตนเองอย่างสร้างสรรค์

8.3 ผู้ปกครองและครอบครัวเด็กพิเศษสามารถสื่อสารสร้างภูมิคุ้มกันตนเองได้ภายในครอบครัว

8.4 งานวิจัยชิ้นนี้ส่งเสริมการพัฒนาตนเองผ่านการสื่อสารภายในที่สามารถสร้างการเรียนรู้ได้โดยการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นพัฒนาการสื่อสารบุคคลโดยเริ่มจากการสร้างการสื่อสารภายในตนเอง เข้าใจตนเองให้รอบด้านว่าความคิดเชื่อมโยงต่อความรู้สึก ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรม และทัศนคติภายในตนเอง ดังนั้นการสื่อสารภายในตนเป็นจุดเริ่มต้นของการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนเหมาะกับการดำเนินชีวิตในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งโลกภายนอก และโลกภายในตน

9. ข้อจำกัด

- เนื่องจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ยังคงแพร่กระจายภายในประเทศ ผู้วิจัยจึงไม่สามารถรวบรวมกลุ่มตัวอย่างเพื่อทดสอบเครื่องมือการสื่อสารเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ของครอบครัวเด็กพิเศษได้ ผู้วิจัยจึงขอความอนุเคราะห์ผู้มีอิทธิพลต่อกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีประสบการณ์ตรงคือมีลูกที่เป็นเด็กพิเศษ และยังมีผู้เชี่ยวชาญด้านการให้คำปรึกษาครอบครัวที่มีลูกเป็นเด็กพิเศษเป็นผู้เข้าร่วมการทดสอบและพัฒนาแบบกิจกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ของครอบครัวเด็กพิเศษ 1 ท่าน โดยเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

- การจัดกิจกรรมการสื่อสารเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ของครอบครัวเด็กพิเศษต้องมีผู้เชี่ยวชาญหลายด้านที่เกี่ยวข้อง ทั้งนักจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กและครอบครัว ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสาร และผู้เชี่ยวชาญด้านพฤติกรรม ทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถจัดดำเนินงานได้โดยลำพัง การจัดกิจกรรมนี้จึงต้องผ่านการดำเนินงานขององค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีทรัพยากรพร้อม อาทิ เงินทุน บุคลากรที่มีประสบการณ์ และเครือข่ายเพื่อการคล่องตัวในการดำเนินงานได้อย่างสมบูรณ์

- จากข้อจำกัดที่เกิดขึ้นทำให้การศึกษางานวิจัยขั้นนี้ไม่สามารถทดลองได้สมบูรณ์อาจมีบางประเด็น อาทิ การนำเสนอเป็นแนวทางการประเมินผล โดยผู้วิจัยได้วางแผนรูปแบบการประเมินผล เพื่อผู้ที่สนใจดำเนินการจัดกิจกรรมสามารถนำไปใช้ได้ทุกขั้นตอน

10. ข้อเสนอแนะ

10.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

10.1.1 เนื่องจากงานวิจัยขั้นนี้เป็นการศึกษาการออกแบบแนวทางการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ เพื่อการนำไปดำเนินการทำกิจกรรมต่อไป ผู้วิจัยมุ่งหวังประโยชน์ของงานวิจัยขั้นนี้ส่งให้ภาครัฐ และภาคเอกชนเห็นความสำคัญทางการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ในการอยู่ร่วมกันกับความแตกต่าง ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สามารถยกระดับทรัพยากรมนุษย์ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

10.1.2 การวางแผนแนวทางการฝึกอบรมผู้นำกลุ่มในการแนะแนวการสื่อสารภายในกลุ่มของกิจกรรม รวมถึงการอบรมการตั้งคำถาม เพื่อสะท้อนความคิดภายในตนเอง สมาชิกผู้ร่วมกลุ่มกิจกรรม

10.1.3 จากข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ การออกแบบแนวทางการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษเพื่อสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ในรูปแบบการอบรมเชิงปฏิบัติการกิจกรรมการสื่อสารจากหัวใจผ่านสมองเพื่อเยียวยาเรา (Heart Head Heal Model) สามารถดำเนินการได้กับครอบครัวปกติในสังคมได้ เนื่องจากการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์สามารถนำมาใช้พัฒนาศักยภาพเยาวชนได้ในทุกครอบครัว

10.2 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยขั้นในอนาคต

สำหรับงานวิจัยขั้นต่อไป การศึกษาผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิเศษ เช่น โรงพยาบาล โรงเรียน และที่ทำงาน เป็นต้น สามารถนำแนวทางการสื่อสารกับครอบครัวเด็กพิเศษสร้างการยอมรับความแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ไปขยายผลการศึกษาเชิงปฏิบัติงานเพื่อการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์กับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อสร้างการเปิดใจ และโอกาสทางการดำเนินชีวิตของเด็กพิเศษที่แตกต่างอย่างเท่าเทียมเพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กุลนก กัจฉวันดี, สำราญ กำจัดภัย และธนานันต์ กุลไพบุตร. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักการออกแบบของ ADDIE Model ร่วมกับการออกแบบการเรียนรู้แบบย้อนกลับ เรื่อง หลักการทำโครงการคอมพิวเตอร์วิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 10(27), 125-134. https://gsmsis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2018021958421228122_fulltext.pdf
- จิราภา ศรีรัตน์, ประนอม รอดคำดี และสุนิศา สุขตระกูล. (2561). ประสบการณ์ของมารดาเด็กออทิสติกวัยเรียนที่รับรู้การถูกตีตรา. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 19(2), 211-219. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JRTAN/article/view/144005>
- จิรัฐกาล พงศ์ภคเชียร. (2553). *จิตตปัญญาศึกษา: การเรียนรู้สู่จิตสำนึกใหม่*. แปลนพรัตน์ตั้ง.
- ชัชวาล ศิลปะกิจ. (2563). *ดำเนินชีวิตอย่างมีสติ*. พิมพ์.
- ฐนิศา ศิริภักย์. (2561). *การสื่อสารภายใน พฤติกรรมผู้รับบริการ และพฤติกรรมต่อต้านการบริการของพนักงานในธุรกิจอาหาร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. 10.14457/TU.the.2017.700
- ฐานารัตน์ สุธนากุลวิทย์. (2558). *มิติภายใน กระบวนการ และการลัทธิ*. บทความการประชุมวิชาการประจำปีจิตตปัญญาศึกษา (ครั้งที่ 7). บ.วิ.พรินท์ (1991) จำกัด.
- ดวงใจ พันธภาค และปรีชวัน จันทร์ศิริ. (2553). ระดับความเครียดและปัจจัยที่เกี่ยวข้องของบิดามารดาเด็กออทิสติกที่นำบุตรเข้ารับการรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอก สถาบันราชานุกูล. *Chulalongkorn Medical Journal*, 57(2), 223-38. <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/32229>
- ดารารวรรณ ต๊ะปันตา. (2558). การให้การปรึกษาโดยการปรับความคิดและพฤติกรรม. *พยาบาลสาร*, 42 (พิเศษ), 205-213. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/cmunursing/article/view/57278>
- ดวงรัก จิรวินนังสี. (2558). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้ชมที่มีต่อภาพความรุนแรงในสื่อ: ศึกษาผ่านภาพยนตร์เรื่อง Funny Games U.S.(2007)*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. 10.14457/TU.the.2015.533
- เพชรรัตน์ พงษ์เจริญสุข (แปล). (2562). *ว่าด้วยสุนทรียสนทนา: On Dialogue by David Bohm*. สวนเงินมีมา.
- นวลฉวี ประเสริฐสุข. (2558). สื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อสร้างสุขในครอบครัว. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 8(2), 737-747. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/38603>
- นัยนา บุณชาติ. (2558). *การเดินทางชีวิตด้านในของผู้ดูแล*. บทความการประชุมวิชาการประจำปีจิตตปัญญาศึกษา (ครั้งที่ 7). บ.วิ.พรินท์ (1991) จำกัด.
- เนตรนิยมา วรรณพันธ์. (2563). จิตตปัญญาศึกษากับการปรับตัวของผู้เรียนในยุค Disruptive Innovation Contemplative Education and Adaptation of Learners in Disruptive Innovation Era. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 27(1), 18-31. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemmsu/article/view/241549/168262>
- ปราณี ศรีวรรณ, นุจรี ไชยมงคล และยุณี พงศ์จตุรวิทย์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัวกับทักษะชีวิตของเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องด้านบุคลิกภาพ. *วารสารแพทย์นาวิ*,

- 44(2), 37-53. <https://he01.tci-thaijo.org/index.php/nmdjournal/article/view/114598?articlesBySameAuthorPage=3>
- พระมหาโยธิน โยธิโก. (2562). *การจัดการชั้น 5 เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคนในพระพุทธศาสนา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษบัณฑิต, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย]. e-Thesis Central Library Mahachulalongkornrajavidyalaya University. <https://e-thesis.mcu.ac.th/thesis/150>
- ภคคี สุพงษ์, นวรัฐ จันทร์สุข, เสถียร อำพันโรจนานันท์, สงพงษ์ เผือกเอี่ยม, อภิชัย เทิดเทียนวงษ์ และ สุภาภรณ์ เทิดเทียนวงษ์. (2558). *การแก้หนี้ผู้เรียนตามบุคลิกภาพในการเรียนรู้ผ่านการแก้ไขปัญหา: บุคลิกภาพแบบคนธาตุนี้*. รวมบทความการประชุมวิชาการประจำปีจิตตปัญญาศึกษา (ครั้งที่ 7). บ.วิ.พันธ์ (1991) จำกัด.
- ภาสกร คัมศิริ และอุณเรือน เล็กน้อย. (2560). บทความพินพิวิชาการ: โรคสมาธิสั้นและการติตราบบางสังคม. *วารสารสมาคมเวชศาสตร์ป้องกันแห่งประเทศไทย*, 7(3), 302-311. <http://www.ayhosp.go.th/ayh/images/Knowledge/JOMAT/jomat-y07v03s06.pdf>
- ภัทรพงษ์ อามรงค์ปรีชาชัย. (2565). การประยุกต์ใช้ความเมตตากรุณาต่อตนเองเพื่อส่งเสริมการมีชีวิตอยู่ด้วยปัญญา. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 42(6), 1-13. https://doi1.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14456/sujthai.2022.42
- มุกดา ศรียงค์. (2550). จิตวิทยาเพื่อการติดต่อสื่อสารและเข้าใจผู้อื่น. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 8(2), 11-17. <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/jedu/article/view/550/542>
- มนัสวี ศรีนนท์. (2561). ทฤษฎีเจเนอเรชันกับกรอบวิคิด. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร*, 6(1), 364-373. <https://yri.mbu.ac.th/2022/01/14/%E0%B8%97%E0%B8%A4%E0%B8%A9%E0%B8%8E%E0%B8%B5%E0%B9%80%E0%B8%88%E0%B9%80%E0%B8%99%E0%B8%AD%E0%B9%80%E0%B8%A3%E0%B8%8A%E0%B8%B1%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B1%E0%B8%9A%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%AD%E0%B8%9A/>
- มธุวิ อิงศิริรัตน์. (2561). ความรู้และทัศนคติของผู้ปกครองเด็กกลุ่มอาการออทิสซึมในโรงพยาบาลอุดรธานี. *วารสารการแพทย์โรงพยาบาลอุดรธานี*. 26(2), 108-118. <https://he02-old.tci-thaijo.org/index.php/udhhosmj/article/view/159182/115147>
- เมย์ลภัส บุญสิทธิวิจิตร. (2558). *จากการเขียนสู่วิถีปฏิบัติแห่งการใคร่ครวญด้านใน*. บทความการประชุมวิชาการประจำปีจิตตปัญญาศึกษา (ครั้งที่ 7). บ.วิ.พันธ์ (1991) จำกัด.
- ยุคติ มุกดาวิจิตร. (2560). ประชาสังคมไซเบอร์: กิจกรรมสังคม-การเมืองและการก่อตัวของขบวนการประชาชนในเวียดนามปัจจุบัน. *วารสารสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา*, 36(2), 95-96. <https://socanth.tu.ac.th/wp-content/uploads/2018/03/JSA-36-2-yukti.pdf>
- รัตน์ บัสนธ์. (2560). *ปรัชญาวิจัย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สตางค์ ศุภผล. (2560). การประยุกต์ใช้จิตตปัญญาศึกษาในบริบทแพทยศาสตรศึกษา: บทบรรณาธิการ. *บทความวิชาการ. ธรรมศาสตร์เวชสาร*, 12(3), 280-286. https://r.search.yahoo.com/_ylt=AwrjeczNFyRISPE477NXNyoA;_ylu=Y29sbwNncTEEcG9zAzEEdnRpZAMEc2VjA3Ny/RV=2/RE=1696893005/RO=10/RU=https%3a%2f%2fhe02-old.tci-thaijo.org%2findex.php%2ftmj%2farticle%2fdownload%2f99404%2f77251%2f/RK=2/RS=4gu.On_s0SHxRPV_3U3jKVMIFzl-

- สุทธนันท์ กัลละ. (2561). การช่วยเหลือเด็กออทิสติก : กรณีศึกษา. *Rama Nurse Journal*, 24(2), 227-238. https://nursing.iserl.org/bcn/index.php/researcher/Profile/acd_popup/985
- สุริชัย หวันแก้ว. (2550). *คนชายขอบ: จากความคิดสู่ความจริง*. บ.แอนด์พี พรินท์.
- ธนตร ตัญญวงษ์. (2554). *ผลของกิจกรรมนันทนาการเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กกำพร้าที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ บ้านแกร์ด้า จังหวัดลพบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Rec_Man/Tanet_T.pdf
- ธนา นิลชัยโกวิท, อติศร จันทรสข. (2559). *ศิลปะการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง คู่มือกระบวนการจัดตั้งปัญญาศึกษา*. ภูสอยแดด.
- ธัญญชล บุญยิ้ม. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการยอมรับระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. <http://www.repository.rmutt.ac.th/handle/123456789/1160>
- อรรณณ ปิลันธนีโอวาท. (2554). *การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2560). *นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาสถาบันครอบครัว พ.ศ. 2560-2564. กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*. <https://fliphtml5.com/vmpw/odip/basic/>

ภาษาอังกฤษ

- Becker, G. & Arnold, R. (1986). *The dilemma of difference: A multicultural view of stigma*. Plenum Press.
- Bolton, G. (2014). *Reflective practice: writing and professional development*. (4th ed.). Sage.
- Bommelje, R. (2012). The listening circle: Using the SBI model to enhance peer feedback. *International Journal of Listening*, 26(2), 67-70. <https://doi.org/10.1080/10904018.2012.677667>
- Glenn, R.S. (2016). *The self-esteem workbook*. New Haribinger Publications, Inc.
- LaRossa, R. & Reitzes, D.C. (1993). Symbolic interactionism and family studies. In P.B. Boss, W.J. Doherty, R. LaRossa, W.R. Schumm & S.K. Steinmetz (Eds.), *Sourcebook of family theories and methods: A contextual approach*. Plenum Press. https://doi.org/10.1007/978-0-387-85764-0_6
- Nathaniel, B. (1987). *How to raise your self-Esteem*. Oh My God Publishing.
- Scharmer, C.O. (2016). *Theory U: Leading from the future as it emerges: The social technology of presencing*. Berrett-Koehler.
- Vickery, A.J., Keaton, S.A. & Bodie G.D. (2015). Intrapersonal communication and listening goals: An examination of attributes and functions of imagined interactions and active-empathic listening behaviors. *Southern Communication Journal*, 80(1), 20-38. <https://doi.org/10.1080/1041794X.2014.939295>.
- Weitzel, S.R. (2003). *Feedback that works: How to build and deliver your message*. Center for Creative Leadership, Inc.